2015D09649

Inbreng verslag van een schriftelijk overleg

Binnen de vaste commissie voor Onderwijs, Cultuur en Wetenschap hebben enkele fracties de behoefte om vragen en opmerkingen voor te leggen over de brief van de Staatssecretaris van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap d.d. 10 februari 2015 inzake verkenning van de randvoorwaarden voor een recht op doordecentralisatie van huisvestingsmiddelen (Kamerstuk 32 764, nr. 11).

De voorzitter van de commissie,
Wolbert

Adjunct-griffier van de commissie,
Arends

Inhoud

I Vragen en opmerkingen uit de fracties

Inleiding

De leden van de VVD-fractie hebben met interesse kennisgenomen van de brief van de Staatssecretaris en hebben enkele vragen.

De leden van de PvdA-fractie hebben met belangstelling kennisgenomen van de onderhavige brief. Zij hechten, net als de Staatssecretaris, eraan dat leerlingen en leerkrachten kunnen leren en werken in een kwalitatief goed, veilig en gezond schoolgebouw.

De leden van de CDA-fractie hebben kennisgenomen van de brief van de Staatssecretaris over de verkenning van de randvoorwaarden voor volledige doordecentralisatie van de huisvestingsmiddelen. In deze brief zet de Staatssecretaris uiteen waarom hij niet voor een recht op doordecentralisatie is. Deze leden hebben hier nog wel enige vragen over.

De leden van de D66-fractie hebben met interesse kennisgenomen van de brief van de Staatssecretaris over de verkenning van de randvoorwaarden voor een recht op doordecentralisatie van huisvestingsmiddelen. Deze leden onderstrepen het belang van dit onderwerp dat in de huidige situatie leidt tot veel discussie over verantwoordelijkheden tussen gemeenten en schoolbesturen. Dit als gevolg van het feit dat verschillende verantwoordelijkheden voor delen van het huisvestingsbeleid in verschillende handen liggen. De leden hebben enkele vragen en opmerkingen.

Achtergrond

De leden van de VVD-fractie vragen of doordecentralisatie inzake de onderwijshuisvesting altijd door een school gewenst wordt. Is de Staatssecretaris het met de leden van deze fractie eens dat sommige scholen deze verantwoordelijkheid voor de huisvesting helemaal niet op zich willen nemen, bijvoorbeeld omdat de deskundigheid hiervoor ontbreekt?
Zij vragen tevens of er nog andere manieren zijn, dan een volledig recht toekennen, om de positie van scholen bij de doordecentralisatie te versterken.
In Breda hebben de scholen een andere constructie bedacht om hun onderwijshuisvesting te organiseren, wordt dit voorbeeld gedeeld onder andere gemeenten en scholen? Zij vragen of er nog andere goede voorbeelden zijn, waarop scholen in samenwerking met gemeenten goed huisvestingsbeleid hebben ontwikkeld. In hoeverre zijn deze goede voorbeelden als *best practices* voor andere scholen en gemeenten beschikbaar, zo vragen de voornoemde leden.

De leden van de D66-fractie vragen de Staatssecretaris nader toe te lichten op basis van welke criteria de bijdrage aan het gemeentefonds voor onderwijshuisvesting is gebaseerd en of die criteria handvaten bieden voor een mogelijk recht op doordecentralisatie.

Een recht op doordecentralisatie is niet wenselijk

De leden van de PvdA-fractie merken op dat de Staatssecretaris schrijft dat een recht op doordecentralisatie van de onderwijshuisvesting niet wenselijk is, maar dat hij vrijwillige doordecentralisatie wel wil bevorderen. Nu zijn er verschillende actoren bij de onderwijshuisvesting in het geding: de gemeente en de schoolbesturen. Kan de Staatssecretaris, zo vragen de leden van deze fractie, ook expliciteren voor welke actor(en) de doordecentralisatie een vrijwillig karakter zal dragen, als hiervoor wordt gekozen. Wat is het draagvlak voor de keuze van de Staatssecretaris bij de gemeenten en bij de schoolbesturen? Verschilt dit per gemeente en per schoolbestuur, of zijn er in dezen duidelijke tendensen waar te nemen, zo vragen de voornoemde leden.
De leden van deze fractie constateren dat het inmiddels alweer enkele jaren geleden is dat de Kamer debatteerde over de initiatiefnota van het lid Çelik[1] inzake het investeringsfonds scholenbouw. De Kamer heeft sindsdien nauwelijks nadere informatie ontvangen over de voortgang in dezen. Zij vragen of de Staatssecretaris kan toelichten in hoeverre er voortgang is geboekt bij de uitvoering van het plan, zoals de Kamer heeft gevraagd met het aannemen van de motie van het lid Jadnanansing over een investeringsfonds[2].

Cherry Picking

De leden van de CDA-fractie lezen dat de Staatssecretaris als eerste reden waarom hij niet voor een recht op doordecentralisatie is, het gevaar noemt van «cherry picking» waarbij de Staatssecretaris vreest dat scholen alleen de nieuwere gebouwen of de gebouwen met een goede staat van onderhoud willen doordecentraliseren. De leden van deze fractie vragen de Staatssecretaris of hij het eens is met deze leden dat het gemiddelde schoolgebouw in Nederland 35–40 jaar oud is met een gemiddelde staat van onderhoud. Zo ja, is het dan niet zo, zo vragen de voornoemde leden, dat de situatie waar de Staatssecretaris vanuit gaat, namelijk nieuwe gebouwen en een goede staat van onderhoud, eerder uitzondering is dan regel en dus «cherry picking» wel mee zal vallen.
De voornoemde leden vragen de Staatssecretaris of hij ook van mening is dat een bestuur er juist voor kan kiezen om wel oude gebouwen door te decentraliseren om eindelijk bepaalde investeringen in onderhoud te doen waarover voorheen strijd bestond met de gemeente. Immers, ouders kijken bij de keuze voor de school ook naar de staat van onderhoud van de school, en om niet te veel leerlingen te verliezen aan scholen met nieuwe gebouwen, kan het juist een goede prikkel zijn om wel te willen doordecentraliseren. Zij ontvangen graag een reactie hierop.
Bovendien vragen de leden van deze fractie aan de Staatssecretaris nader stil te staan bij zijn eigen constatering dat jarenlang is gebleken dat gemeenten minder geld aan onderwijshuisvesting hebben uitgegeven dan zij hebben ontvangen van het Rijk. Als dat gegeven samenloopt in sommige gemeenten met bovengemiddeld veel oude schoolgebouwen met een slechte staat van onderhoud, is het dan niet zo, dat de gemeenten in het slechtste geval kunnen overblijven met veel oude gebouwen en dus relatief veel onderhoudskosten hebben, maar dat dat dan gecompenseerd wordt met het feit dat zij in de jaren daarvoor veel middelen voor

[1] Kamerstuk 32 764, nr. 2
[2] Kamerstuk 32 764, nr. 8

onderwijshuisvesting blijkbaar hebben uitgegeven aan andere zaken in hun gemeente? Zij ontvangen graag een reactie hierop.
De eerder genoemde leden vragen de Staatssecretaris te reageren op de suggestie van zowel de PO-Raad als de VO-raad dat in het geval er toch sprake zal zijn van «cherry picking», verevening een oplossing hiervoor zou zijn. Waarbij scholen jaarlijks een gelijk bedrag per leerling ontvangen, maar dat zij – afhankelijk van de kwaliteit van het gebouw/de gebouwen die ze krijgen overgedragen – daar een prijs voor moeten betalen, dan wel er geld bij krijgen. Dat betekent dat scholen moeten bij betalen als ze een relatief goed gebouw krijgen overgedragen, en als ze een kwalitatief slecht gebouw krijgen overgedragen, zij geld zouden krijgen om dit te compenseren. Dit zou ook de rechtsongelijkheid in de positie tussen de scholen kunnen verkleinen of wegnemen. Bovendien zou dit een oplossing kunnen bieden voor die gemeenten die wel altijd veel hebben geïnvesteerd in onderwijshuisvesting en in sommige gevallen juist meer dan de middelen die zij hiervoor van het Rijk kregen. Zij ontvangen graag een reactie hierop.

De leden van de D66-fractie constateren dat op macroniveau de feitelijk uitgaven van gemeenten aan onderwijshuisvesting veel lager zijn dan het bedrag waarmee in de verdeling van het gemeentefonds rekening is gehouden. Is de Staatssecretaris van mening dat doordecentralisatie, bijvoorbeeld zoals vormgegeven in Breda, een oplossing kan zijn voor dit probleem? De staatsecretaris geeft aan dat hij «cherry picking» als mogelijk nadeel ziet van een recht op doordecentralisatie. Vooral schoolbesturen met gebouwen met gunstige randvoorwaarden zouden willen doordecentraliseren, in tegenstelling tot schoolbesturen met gebouwen met ongunstige randvoorwaarden. Is de Staatssecretaris het eens dat het feit dat er schoolbesturen zijn met gebouwen met ongunstige randvoorwaarden deels voortkomt uit het feit dat op macroniveau de uitgaven van gemeenten lager zijn dan in de verdeling voor het gemeentefonds geraamd is? De voornoemde leden vragen of het mogelijke nadeel van «cherry picking» niet juist een reden is om doordecentralisatie te stimuleren.

Hoogte van de vergoeding

De leden van de CDA-fractie merken op dat als tweede reden om tegen een recht op volledige doordecentralisatie te zijn, de Staatssecretaris de verschillen in de hoogte van de vergoeding noemt vanwege de verschillende omstandigheden (staat van het gebouw, boekwaarde, prijs van de grond waar het gebouw staat et cetera). De leden van deze fractie vragen de Staatssecretaris of hiervoor niet ook verevening een oplossing zou kunnen bieden. Bovendien laten gemeenten en scholen nu ook al zien dat zij uit deze ingewikkelde discussie kunnen komen in de huidige situatie van vrijwillige doordecentralisatie. Zij ontvangen graag een reactie hierop.

De leden van de D66-fractie lezen dat de hoogte van de vergoeding bij vrijwillige doordecentralisatie vaak de reden is voor een negatieve uitkomst van onderhandelingen. Zij vragen of de Staatssecretaris kan aangeven welke andere redenen in de gesprekken met belanghebbenden genoemd zijn als oorzaak voor het stuklopen van onderhandelingen.

Positie van gemeenten

De leden van de D66-fractie lezen dat de gemeentefondsuitkering ten goede komt aan de algemene middelen van de gemeenten, waarbij een bestedingsverplichting niet past. Kan de Staatssecretaris aangeven hoe zich dit verhoudt tot vrijwillige doordecentralisatie, zo vragen de voornoemde leden.

Rechtsongelijkheid

De leden van de CDA-fractie lezen dat de Staatssecretaris aangeeft dat hij het niet wenselijk vindt dat gemeenten bij een recht op doordecentralisatie in een ongelijkwaardige positie zitten ten opzichte van de scholen. Deze leden wijzen de Staatssecretaris erop dat dit de gespiegelde situatie is waarin de schoolbesturen op dit moment zitten ten opzichte van de gemeente en ook niet wenselijk is. Bovendien vragen deze leden de Staatssecretaris te reageren op de mogelijkheid om gemeenten het recht op beroep of bezwaar te geven om zich te verzetten tegen een wens op doordecentralisatie van een schoolbestuur. De voornoemde leden ontvangen graag een reactie hierop.

De leden van de D66-fractie constateren dat de staatsecretaris in zijn brief vooral ingaat op een «individueel doordecentralisatierecht» van schoolbesturen en slechts zeer beperkt ingaat op een «collectief doordecentralisatierecht» waarbij alle besturen binnen een gemeenten mee zouden moeten doen. Kan de Staatssecretaris uitgebreid ingaan op de mogelijke nadelen van dit model? Tevens vragen zij of de Staatssecretaris van mening is dat een gemeente decentralisatie moet toestaan indien alle schoolbesturen in de gemeente dat willen. De Staatssecretaris noemt een gebrek aan doordecentralisatiekunde als een mogelijk nadeel. In het door de staatsecretaris aangehaalde voorbeeld van Breda is dit nadeel ondervangen door een raad van deskundige bouw- en financieringsspecialisten. De voornoemde leden vragen hoe de staatsecretaris deze oplossing beoordeelt.

Vrijwillige doordecentralisatie bevorderen

De leden van de VVD-fractie merken op dat de Staatssecretaris vrijwillige doordecentralisatie wil stimuleren via een voorlichtingstraject. Zij vragen waar dit traject uit bestaat en wat de kosten zijn die aan dit traject zijn verbonden.
Het proces om te komen tot een verdere doordecentralisatie inzake de huisvesting van scholen vereist, volgens de voornoemde leden, een zekere mate van deskundigheid. Zij vragen of de Staatssecretaris dit met deze leden eens is. Zij vragen tenslotte hoe de Staatssecretaris ervoor zorgt dat deze deskundigheid voldoende voorhanden komt.

II Reactie van de Staatssecretaris